

RAAP-RAPPORT 1434

Plangebied de Nieuwe Markt te Geleen

Gemeente Sittard-Geleen

**Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend en
waarderend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Sittard-Geleen

Titel: Plangebied de Nieuwe Markt te Geleen, gemeente Sittard-Geleen; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend en waarderend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2007

Auteurs: *ing. B.J. Moonen & drs. G. Tichelman*

Projectcode: GMAR3

Bestandsnaam: RA1434-GMAR3.qxd

Projectleider: G. Tichelman

Projectmedewerkers: J.J. Hanssen, M.A.H. Lipsch & B.J. Moonen

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 18994

Autorisatie: drs. G. Tichelman

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Sittard-Geleen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in september 2006 een inventariserend en waarderend veldonderzoek uitgevoerd in plangebied de Nieuwe markt (1,3 ha) te Geleen, gemeente Sittard-Geleen. Tot voor kort werd het gebied gekenmerkt door bebouwing uit de 20e eeuw. In de gebouwen waren onder andere de Hema en de C&A gehuisvest. De bebouwing is inmiddels gesloopt. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen als gevolg van de geplande nieuwbouw worden aangetast.

Om eventueel aanwezige waarden in kaart te brengen, is eerst een booronderzoek uitgevoerd. Als gevolg van de aanwezige puinlagen en oppervlakteverharding kon op basis van de verzamelde gegevens geen uitspraken worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen. Daardoor is besloten het gebied nader archeologisch te onderzoeken middels een proefsleuvenonderzoek.

In totaal zijn 6 proefsleuven en één profielput aangelegd en is op 1 locatie, waar een betonnen paalfundering verwijderd was, het bodemprofiel bestudeerd. Het gezamenlijke onderzochte oppervlak bedroeg 355,5 m².

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek is vastgesteld dat in het plangebied geen behoudenswaardige archeologische vindplaats aanwezig is. In het plangebied zijn geen archeologische sporen en resten aangetroffen. Bovendien blijkt dat een groot deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verdwenen of verstoord is. Wel is nu duidelijk dat in het plangebied een leembrikgrond aanwezig is geweest.

Inhoud

3	Samenvatting
5	1 Inleiding
	1.1 Kader en doelstelling
	1.2 Administratieve gegevens
8	2 Voorgaand onderzoek
	2.1 Methoden
	2.2 Resultaten
12	3 Doel van het proefsleuvenonderzoek
13	4 Methoden
14	5 Resultaten (kaartbijlage 1)
17	6 Conclusies en aanbevelingen
	6.1 Conclusies
	6.2 Aanbevelingen
18	Literatuur
19	Gebruikte afkortingen
19	Verklarende woordenlijst
20	Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen
21	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen
25	Bijlage 2: Sporenlijst

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Gemeente Sittard-Geleen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in september 2006 een inventariserend en waarderend veldonderzoek uitgevoerd in plangebied de Nieuwe Markt te Geleen, gemeente Sittard-Geleen (figuur 1). Het plangebied (1,3 ha) wordt begrensd door de Nieuwe markt, de Groenstraat, de Salmstraat en de Gravenstraat. In het gebied ligt de Gravenhof.

Tot voor kort werd het gebied gekenmerkt door bebouwing uit de 20e eeuw. In de gebouwen waren onder andere de Hema en de C&A gehuisvest. De bebouwing is inmiddels gesloopt. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen als gevolg van de geplande nieuwbouw worden aangetast. Om eventueel aanwezige waarden in kaart te brengen, is eerst een booronderzoek uitgevoerd. Als gevolg van de aanwezige puinlagen en oppervlakteverharding kon op basis van de verzamelde gegevens geen uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen. Daarom is besloten het gebied nader archeologisch te onderzoeken middels een proefsleuvenonderzoek. De resultaten van zowel het booronderzoek als het proefsleuvenonderzoek worden in onderhavig rapport gepresenteerd.

Voorafgaand aan de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek is, conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA; <http://www.sikb.nl>), een Programma van Eisen (PvE) opgesteld (Tichelman, 6 september 2006). Dit PvE diende als leidraad voor het onderzoek.

Het primaire doel van het proefsleuvenonderzoek was het vaststellen of in het plangebied archeologische sporen en/of resten aanwezig zijn die bij een niet aangepaste uitvoering van de huidige plannen bedreigd worden. Indien archeologische sporen en/of resten werden aangetroffen, dienden voldoende betrouwbare gegevens vastgesteld te worden ten aanzien van de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de locatie (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering) om tot een waardestelling te kunnen komen van de archeologische resten. In hoofdstuk 3 zijn de specifieke onderzoeksvragen met betrekking tot deze aspecten uiteengezet.

Het veldwerk is uitgevoerd tussen op maandag 18, dinsdag 19 en woensdag 20 september 2006. De uitwerking vond plaats in oktober 2006.

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Het waarderend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in dit rapport beschreven (zie verklarende woordenlijst).

1.2 Administratieve gegevens

Gemeente: Sittard-Geleen

Plaats: Geleen

Plangebied: Plangebied de Nieuwe markt te Geleen

Centrumcoördinaten: 186.051/331.284

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 18994

Bewaarplaats onderzoeksdocumentatie: archief RAAP Zuid-Nederland

2 Voorgaand onderzoek

Voorafgaand aan het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. Doel van dit onderzoek was het opsporen van mogelijke archeologische resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

2.1 Methoden

Tijdens het bureauonderzoek is nagegaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg (RACM; voorheen ROB) geraadpleegd. Bovendien is contact opgenomen met de amateur-archeologen Harry Vromen en André Wurth.

Tijdens het veldonderzoek zijn 9 boringen gezet (kaartbijlage 1). Er is geboord tot maximaal 1,6 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 12 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot en verbrande leem). Er zijn geen monsters genomen.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied behoort tot het Zuid-Limburgs lössgebied dat wordt gekenmerkt door een voor Nederlandse begrippen sterk reliëf. In het Pleistoceen werd in Limburg het Maasterrassenlandschap gevormd. Tijdens koudere perioden (glacialen) werden door de Maas pakketten grof zand en grind afgezet. Tijdens warmere perioden (interglacialen) sneed de Maas zich in de oudere afzettingen. Door de herhaalde insnijding en de tektonische opheffing van het gebied (waardoor de Maas zich steeds dieper insneed) zijn in Zuid-Limburg verschillende terrasniveaus te onderscheiden. Volgens de Maasterrassenkaart (Staring Centrum/RGD, 1989) behoort het plangebied tot het terras van Caberg 1 (code C1) uit de Saalien-fase van het Midden Pleistoceen (ca. 300.000-130.000 jaar geleden). Het oppervlak

van de rivierterrassen bestaat meestal niet uit fluviatiele afzettingen, maar uit löss. De löss is aan het einde van de laatste ijstijd (Weichselien; ca. 120.000-10.000 jaar geleden) door de wind afgezet. Het klimaat was kouder en droger dan nu en de bodem schaars begroeid, zodat de wind gemakkelijk sediment (zoals zand en löss) kon verplaatsen. Alleen de hoogst gelegen gebieden zijn niet of nauwelijks met löss afgedekt. De met löss bedekte terrassen worden gerekend tot het plateau-landschap. Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied op een daluitspoelingsrestterras bedekt met löss (Staring Centrum/RGD, 1989: code 6E12). Circa 375 m ten oosten van het plangebied ligt het dal van de Keutelbeek (code 2S4). De Keutelbeek is een zijbeek van de Geleenbeek.

Bodem

Op de bodemkaart (DLO-Staring Centrum, 1993) is het plangebied vanwege de bebouwing als 'niet gekarteerd' aangegeven. Uit de bodemkundige gegevens van omliggende gebieden kan worden afgeleid dat in het plangebied waarschijnlijk radebrikgronden (DLO-Staring Centrum, 1993: code Bld6 - siltige leem) voorkomen. Ook is het mogelijk dat er een bergbrikgrond voorkomt.

Kenmerkend voor een leembrikgrond is de aanwezigheid van een klei-uitspoelingshorizont ('textuur-B' of briklaag). Deze brikgronden ontstaan wanneer door bodemvorming de oorspronkelijk kalkrijke löss ontkalkt raakt en er uitspoeling van klei plaatsvindt (Berendsen, 2000). De horizont waar klei-uitspoeling heeft plaatsgevonden, wordt de uitspoelings- of E-horizont genoemd. In een dieper gelegen laag accumuleert de klei en ontstaat een zogenaamde inspoelings- of Bt-horizont. Deze Bt-horizont (briklaag) is vaak bruinrood en tamelijk stug. Onder de Bt-horizont bevindt zich het onaangetaste, oorspronkelijke materiaal (C-horizont). Het verschil tussen een radebrikgrond en een bergbrikgrond is gebaseerd op de mate waarin het profiel onderhevig is of is geweest aan erosie. Bij een bergbrikgrond is een deel van het profiel geërodeerd, waardoor de briklaag aan of direct onder het oppervlak begint. Een radebrikgrond is niet of nauwelijks aan erosie onderhevig geweest.

Historisch gebruik

Het historisch gebruik van een landschap zegt iets over de natuurlijke omstandigheden ter plaatse. Tot de 20e eeuw waren de mogelijkheden om een landschap aan te passen aan het gewenste gebruik namelijk beperkt. Hierdoor lagen de akkerlanden alleen op de goed ontwaterde en mineralogisch rijkere delen van het landschap en waren de mineralogisch armere delen vaak niet ontgonnen.

Het historisch landschap (begin 19e eeuw) in de omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door akkerlanden, woningen met huiskavels (fruitweiden) en verbindingswegen (Wolters-Noordhoff, 1992). Het plangebied ligt centraal tussen de oude kernen van Geleen, Lutteraad en Krawinkel. Het gebied was in gebruik als akkerland. Dit gebruik gaat volgens Renes terug tot voor 1500 na Chr. (Renes, 1988). Op de kadastrale kaart van circa 1830 wordt het gebied aangeduid als 'op de Veij' (www.dewoonomgeving.nl). Op deze kaart staat ook de Groenstraat aangegeven; deze straat ligt ten noorden van het plangebied en wordt nog als zodanig aangeduid.

Hoewel de huidige toponiemen 'Gravenstraat' en 'Gravenhof' doen vermoeden dat in het gebied een gravenhof heeft gelegen, zijn hiervoor geen aanwijzingen aangetroffen. Waarschijnlijk hebben de namen dan ook geen betrekking op de historie van de locatie. Dit is bevestigd door de amateur-archeologen Harry Vromen en André Wurth.

Archeologie

In het ARChEologisch Informatie Systeem ARCHIS staan uit (de directe omgeving van) het plangebied (straal van 500 m) geen archeologische vindplaatsen geregistreerd. In een wijdere omgeving (straal van 1500 m) is sprake van vondsten en meldingen van archeologische resten uit de periode Neolithicum t/m Late Middeleeuwen. Ook bij de amateur-archeologen Harry Vromen en André Wurth zijn geen archeologische vindplaatsen bekend uit (de directe omgeving van) het plangebied.

Archeologische verwachting

De basis van verwachtingskaarten wordt gevormd door de combinatie van geomorfologische en bodemkundige gegevens en de archeologische vindplaatsen. Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005) en de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Sittard-Geleen (Van Waveren, 2004) geldt voor het plangebied een onbekende kans op het aantreffen van archeologische waarden wegens de ligging in bebouwd gebied. Op basis van de verzamelde gegevens kan de archeologische verwachting voor het plangebied verder worden gespecificeerd:

- Wegens de ligging buiten de beekdalen, het ontbreken van zandige opduikingen en het hierdoor afwezig zijn van open water in de directe omgeving, geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting voor vindplaatsen (kampementen) van jager-verzamelaars (Paleolithicum-Mesolithicum).
- Op grond van de ligging op mineralogisch vrij rijke gronden en de goede ontwatering geldt een middelhoge tot hoge verwachting voor vindplaatsen van landbouwende gemeenschappen (Neolithicum - Late Middeleeuwen).
- Op basis van de bodemkundige kenmerken van het plangebied wordt verwacht dat eventuele vindplaatsen zich voornamelijk aan of direct onder het oppervlak bevinden.
- Verwacht wordt dat door in het verleden uitgevoerde landbouwkundige grondbewerkingen en als gevolg van de in het verleden uitgevoerde graafwerkzaamheden (die verband houden met de stedelijke omgeving) de informatie over de interne structuur van mogelijke kampementen van jager-verzamelaars grotendeels verdwenen is.
- Ondanks de in het verleden uitgevoerde landbouwkundige grondbewerkingen en graafwerkzaamheden kan een aanzienlijk deel van de archeologische informatie van nederzettingsterreinen van landbouwers bewaard zijn gebleven.
- Vanwege de goede ontwatering van het plangebied is alleen niet-vergankelijk materiaal geconserveerd (zoals aardewerk, steen- en vuursteenmateriaal) en in mindere mate leem, houtskool, etc.

Veldonderzoek

Vijf van de negen boringen zijn voortijdig beëindigd omdat de bodem als gevolg van oppervlakteverharding of de aanwezigheid van een puinlaag niet doordringbaar was. In de overige boringen wordt het bodemprofiel gekenmerkt door een antropogeen beïnvloed pakket met daaronder de ongeroerde bodem (C-horizont). De dikte van het antropogene pakket varieert tussen 70 en 120 cm. In boring 5 is waargenomen dat het antropogene pakket kenmerken van een Bt-horizont bevat. Dit zou betekenen dat in het gebied oorspronkelijk radebrikgronden of bergbrikgronden aanwezig waren. Tijdens het veldwerk zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Voor een gedetailleerde bodembeschrijving per boring wordt verwezen naar bijlage 1.

Aanbeveling

Op grond van de beperkte waarnemingsmogelijkheden is in overleg met het bevoegd gezag (gemeente Sittard-Geleen, drs. M.E.N. Aarts) besloten om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

3 Doel van het proefsleuvenonderzoek

Het voornaamste doel van het proefsleuvenonderzoek was het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting met betrekking tot het onderzochte gebied, waarbij het in eerste instantie ging om het (al dan niet) vaststellen van de aanwezigheid van archeologische grondsporen. Teneinde een goed afgewogen beslissing (selectiebesluit) door het bevoegd gezag mogelijk te maken, diende het onderzoek zicht tevens te richten op een aantal aanvullende aspecten ten aanzien van de archeologische grondsporen/-resten. In het PvE zijn hiervoor specifieke onderzoeksvragen geformuleerd die door middel van het proefsleuvenonderzoek beantwoord dienen te worden:

1. Hoe ziet de geologische/bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
2. In welke mate is het gebied verstoord?
3. Zijn er archeologische sporen, resten of intacte vondstlagen aanwezig in het plangebied?
4. Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan?

Specifieke vragen indien archeologische sporen, resten of intacte vondstlagen worden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek:

5. Van welk vindplaatstype is sprake?
6. Wat is de datering van de vindplaats?
7. Wat is de horizontale begrenzing, de ligging en de omvang van de vindplaats?
8. Waaruit bestaan de archeologische resten die zijn aangetroffen?
9. Indien grondsporen zijn aangetroffen: op welk niveau zijn deze leesbaar?
10. Wat is de precieze situatie met betrekking tot de gaafheid en conservering van de archeologische vondsten/sporen?
11. Zijn er aanwijzingen voor verschillende bewoningsfasen?
12. Is sprake van een ensemblewaarde met vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?
13. Wat is de relatie tussen de vindplaats en het omringende landschap?
14. Is sprake van een behoudenswaardige vindplaats?

4 Methoden

In het PvE werd voorgesteld om de bodemprofielen te bestuderen op 5 tot 7 locaties waar de keldermuren van de voormalige bebouwing gesloopt worden. Aansluitend dienen 3 tot 4 proefsleuven aangelegd worden. De profielen en de proefsleuven dienen zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verspreid te worden.

Tijdens het veldwerk waren de sloopwerkzaamheden nog bezig. Ten zuiden van de Gravenstraat was de voormalige bebouwing volledig verwijderd. Ten noorden van de Gravenstraat was alleen het bovengrondse verwijderd; de sloopwerkzaamheden van de vloeren, funderingen en ondergrondse ruimten was nog gaande.

Als gevolg van de aanwezigheid van een milieuverontreiniging, de bodemverstoring die het gevolg is van de voormalige onderkeldering van de V&D en de nog niet afgeronde sloopwerkzaamheden, was maar een beperkt deel van het plangebied toegankelijk voor onderzoek.

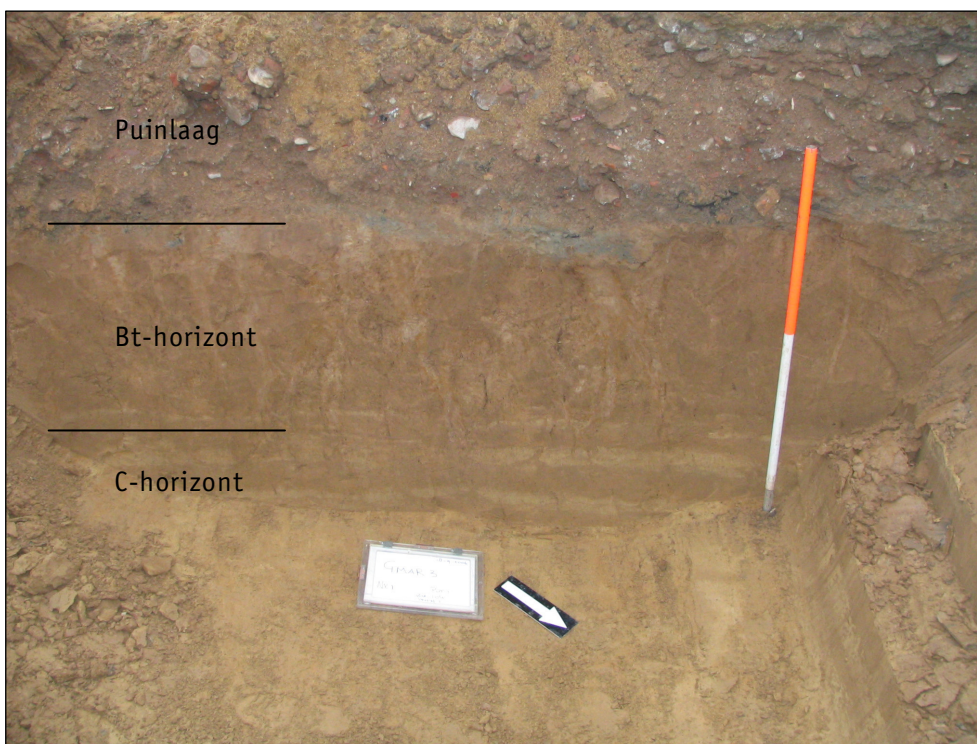
In totaal zijn 6 proefsleuven aangelegd en is op 1 locatie (waar een betonnen paalfundering verwijderd was) het bodemprofiel bestudeerd (kaartbijlage 1). In alle proefsleuven is één opgravingsvlak aangelegd. Het vlak is aangelegd onder de antropogeen beïnvloede bodemlagen. De diepte van de sleuven bedroeg circa 0,3 tot 0,7 m -Mv. De proefsleuven hadden verschillende afmetingen en oriëntaties. Het gezamenlijke oppervlakte bedroeg 355,5 m². Van 5 proefsleuven is het bodemprofiel bestudeerd. In proefsleuf 5 is aanvullend een profielput aangelegd. Voor de profielwanden zijn de volgende vlaknummers gereserveerd: 101 (noordprofiel), 102 (oostprofiel), 103 (zuidprofiel) en 104 (westprofiel). De sporen en bodemlagen zijn in een reeks per proefsleuf genummerd. Alle vlakken zijn getekend op schaal 1:50. Hierbij is gebruik gemaakt van een lokaal meetstelsel dat door een extern landmeetkundig bureau is ingemeten in het Rijksdriehoeksnet. De hoogte van de aangelegde vlakken is ingemeten ten opzichte van NAP. Ook zijn de profielen gefotografeerd en op schaal 1:20 getekend en beschreven.

Er zijn bodemonsters genomen aangezien geen sporen met potentieel rijke vullingen zijn aangetroffen.

5 Resultaten (kaartbijlage 1)

Proefsleuf 1

Proefsleuf 1 is in de zuidwestelijke hoek aangelegd (kaartbijlage 1) en heeft een oppervlak van 88,6 m². Het vlak is aangelegd in de Bt-horizont, op circa 70 cm -Mv (64,16 m +NAP). Aan het begin en einde van de proefsleuf bevonden zich grote recente bodemverstoringen, waardoor het vlak hier dieper is aangelegd (1,5 m -Mv). Ook in het overige deel zijn recente verstoringen waargenomen. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen. Het bodemprofiel wordt gekenmerkt door 3 bodemlagen (horizonten): een puinlaag, de Bt-horizont en de C-horizont (figuur 2). De bovenste 70 cm bestaat uit een puinlaag; hieronder ligt de Bt-horizont. Dit betekent dat het oorspronkelijke bodemprofiel deels is afgetopt; waarschijnlijk is ook een deel van de Bt-horizont verdwenen. Het restant van de Bt-horizont is nog 50 cm dik en roodbruin. Onder de Bt-horizont ligt de C-horizont (bruin met lichtgele banden). De C-horizont is minder stug en bevat merkbaar minder lutum dan de Bt-horizont.

Figuur 2. Profielopname zuidwestprofiel in proefsleuf 1.

Proefsleuf 2

Proefsleuf 2 is de meest oostelijke proefsleuf en heeft dezelfde oriëntatie als proefsleuf 1. De sleuf heeft een oppervlak van 48 m². Het vlak is aangelegd in de C-horizont op circa 40 cm -Mv (63,36 m +NAP) en wordt bijna volledig gekenmerkt

door bodemverstoringen. Op slechts 2 kleine locaties is de C-horizont aangetroffen. Het oorspronkelijke bodemprofiel is dus inclusief de Bt-horizont verdwenen. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen.

Proefsleuf 3

Proefsleuf 3 is direct ten westen van proefsleuf 2 aangelegd. De omvang van de sleuf is circa 18,5 bij 3,5 m (63 m²). Het vlak is aangelegd in de C-horizont op circa 40 cm -Mv (63,52 m +NAP). Door de volledige lengte van de proefsleuf loopt een recente verstoring. De recente verstoring betreft waarschijnlijk een uitbraaksleuf van een fundering. Het oorspronkelijke bodemprofiel is tot en met de Bt-horizont verdwenen. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen.

Proefsleuf 4

Proefsleuf 4 is direct ten westen van proefsleuf 3 aangelegd. De sleuf heeft een oppervlak van 62,7 m². Het vlak is aangelegd op 2 verschillende niveaus. In het noordelijke deel van de proefsleuf is het vlak aangelegd in de Bt-horizont op circa 30 cm -Mv. Het betreft echter een verstoorde Bt-horizont: de laag wordt namelijk gekenmerkt door het veelvuldig voorkomen van recente insluitels. In het overige deel van sleuf is het vlak aangelegd in de C-horizont op circa 70 cm -Mv (62,09 m +NAP). Door de sleuf loopt dezelfde uitbraaksleuf als in proefsleuf 3 is waargenomen. Tussen het hoger en het lager aangelegde vlak bevond zich een recente bakstenen muur. Het oorspronkelijke bodemprofiel is tot en met de Bt-horizont verdwenen of verstoord. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen.

Proefsleuf 5

Proefsleuf 5 is vrij centraal in het plangebied aangelegd. De proefsleuf heeft een oppervlak van 33 m². Het vlak is aangelegd in de Bt-horizont op circa 30 cm -Mv (64,21 m +NAP). In het vlak bevond zich de insteek van een muur en de insteek van een olietank; de olietank bevond zich onder het vlak. In het noordoostelijk deel van de sleuf ligt een rond spoor: ook een recente verstoring. Nadat het vlak was opgetekend, gewaterpast en gefotografeerd, is in de sleuf een verdieping gegraven om het profiel beter te kunnen bestuderen. Uit bestudering van het profiel blijkt dat circa 40 cm van de Bt-horizont bewaard is gebleven. De Bt- en de C-horizont in deze proefsleuf zijn identiek aan die in proefsleuf 1. Het oorspronkelijke bodemprofiel is tot in de Bt-horizont verdwenen. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen.

Proefsleuf 6

Proefsleuf 6 is aangelegd in het noordoostelijke deel van het plangebied, dat voorheen als parkeerplaats in gebruik was. De omvang van de sleuf is circa 31 bij 2 m (60,2 m²) en heeft dezelfde oriëntering als de 'Nieuwe Markt'. Het vlak is in de Bt-horizont aangelegd op circa 45 cm -Mv (63,8 m +NAP). De Bt-horizont heeft dezelfde kenmerken als in de overige sleuven. Het vlak wordt gekenmerkt door een aantal recente verstoringen. Over de totale lengte van de sleuf ligt een leidingsleuf; op deze leidingsleuf sluiten haaks enkele andere leidingsleuven aan. Daarnaast zijn ook enkele recente (geïsoleerde) verstoringen aangetroffen. Het

oorspronkelijke bodemprofiel is tot in de Bt-horizont verdwenen. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen.

Aangelegd profiel

Het bestudeerde profiel ligt in de zuidoostelijke hoek van het plangebied. Het profiel wordt ook hier gekenmerkt door 3 bodemhorizonten: puinlaag, Bt-horizont en C-horizont. De bovenste 50 cm bestaat uit een puinlaag; hieronder ligt de Bt-horizont. Het restant van de Bt-horizont is nog 15 cm dik. Onder de Bt-horizont ligt de C-horizont. De Bt- en de C-horizont hebben dezelfde kenmerken als in de proefsleuven. Het oorspronkelijke bodemprofiel is tot in de Bt-horizont verdwenen. Archeologische sporen en resten zijn niet aangetroffen.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek in plangebied Nieuwe Markt te Geleen, gemeente Sittard-Geleen, is vastgesteld dat in het plangebied geen behoudenswaardige archeologische vindplaats aanwezig is. In het plangebied zijn geen archeologische sporen en resten aangetroffen. Bovendien blijkt dat een groot deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verdwenen of verstoord is. Wel is nu duidelijk dat in het plangebied een leembrikgrond aanwezig is geweest. Op de specifieke onderzoeksvragen in het PvE kunnen de volgende antwoorden worden gegeven:

- 1. Hoe ziet de geologische/bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?*
Oorspronkelijk is in het plangebied een radebrikgrond aanwezig geweest. Als gevolg van erosie en de graafwerkzaamheden in het verleden is een groot deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verdwenen. Plaatselijk is een deel van de Bt-horizont behouden gebleven. In grote delen is ook de Bt-horizont verdwenen.
- 2. In welke mate is het gebied verstoord?*
Het gebied is grotendeels ernstig verstoord.
- 3. Zijn er archeologische sporen, resten of intacte vondstlagen aanwezig in het plangebied?*
Nee.
- 4. Op welke manier dient bij eventuele graafwerkzaamheden met archeologische waarden te worden omgegaan?*
Aangezien geen archeologische waarden zijn aangetroffen, zijn er op archeologisch gebied geen restricties ten aanzien van graafwerkzaamheden.

De specifieke vragen indien archeologische sporen, resten of intacte vondstlagen worden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek worden niet beantwoord omdat geen archeologische resten zijn aangetroffen. Het antwoord op de onderzoeksvragen 5 t/m 14 is 'niet van toepassing'.

6.2 Aanbevelingen

Het onderzoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten in het onderzoeksgebied. Derhalve wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- DLO-Staring Centrum**, 1993. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij de herziene kaartbladen 59 Peer en 60 West en Oost-Sittard*. DLO-Staring Centrum, Wageningen.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- ROB**, 2001. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) 2e generatie. Globale Archeologische Kaart van het continentale Plat. Archeologische Monumentenkaart*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort (cd-rom).
- Renes, J.**, 1988. *De geschiedenis van het Zuidlimburgse cultuurlandschap*. Van Gorcum, Assen/Maastricht.
- Staring Centrum/RGD**, 1989. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting op de kaartbladen 59 Genk, 60 Sittard, 61 Maastricht en 62 Heerlen*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Staring Centrum/RGD**, 1989. *Geomorfologische kaart van Nederland. Maasterassen en hellingsklassen, schaal 1:50.000. Kaartbladen 59 Genk, 60 Sittard, 61 Maastricht en 62 Heerlen*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie**, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.
- Waveren, A.M.I. van**, 2004. *Gemeente Sittard-Geleen; een archeologische verwachtings- en advieskaart. RAAP-rapport 1045*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1992. *Grote Historische Provincie Atlas Limburg 1837-1844, schaal 1:25.000*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
-Mv	beneden maaiveld
NAP	Normaal Amsterdams Peil
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en monumenten

Verklarende woordenlijst

Afzetting	Neerslag of bezinking van materiaal.
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen gemaakt/ veroorzaakt).
brikgrond	Grond met een inspoelingslaag van klei.
briklaag	Klei-inspoelingshorizont in lössleemgrond.
C-horizont	Dat deel van het bodemprofiel waarin geen bodemvorming heeft plaatsgevonden.
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet.
glaciaal	A) IJstijd: koude periode uit het Pleistoceen; b) betrekking hebbende op het landijs.
interglaciaal	Periode tussen twee glacialen (ijstijden).
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een hoog siltgehalte (bodemdeeltjes tussen 0,002 en 0,05 mm).
löss	Eolisch (= wind-) afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 63 µm.
lutum	Minerale delen in de klei (deeltjes kleiner dan 2 µm).
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatwisselingen van gematigd warm tot zeer koud. Na de laatste ijstijd begint het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.).
silt	Gronddeeltjes ter grootte van 2 tot 50 µm.
terras	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem.
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.
Saalien	Voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden.
tektoniek	Bewegingen in de aardkorst waarvan de oorzaak binnen de aarde ligt.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Profielopname zuidwestprofiel in proefsleuf 1.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

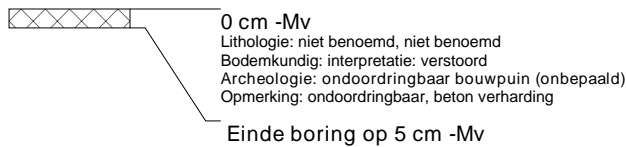
Bijlage 2. Sporenlijst.

Kaartbijlage 1. Resultaten proefsleuvenonderzoek.

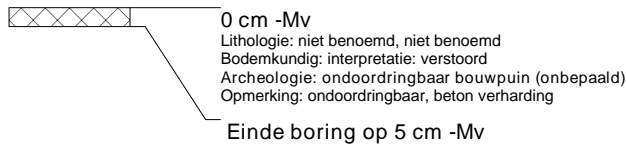
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: GMAR-1

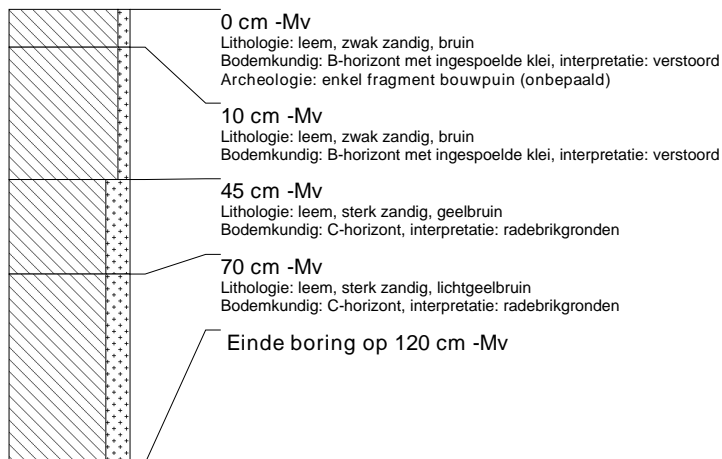
beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 185.982, Y: 331.272, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: GMAR-2

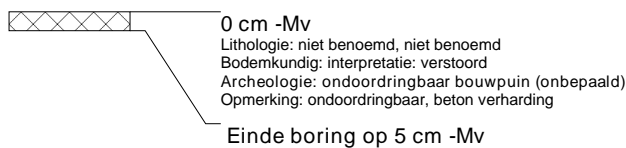
beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.025, Y: 331.294, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: GMAR-3

beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.047, Y: 331.304, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

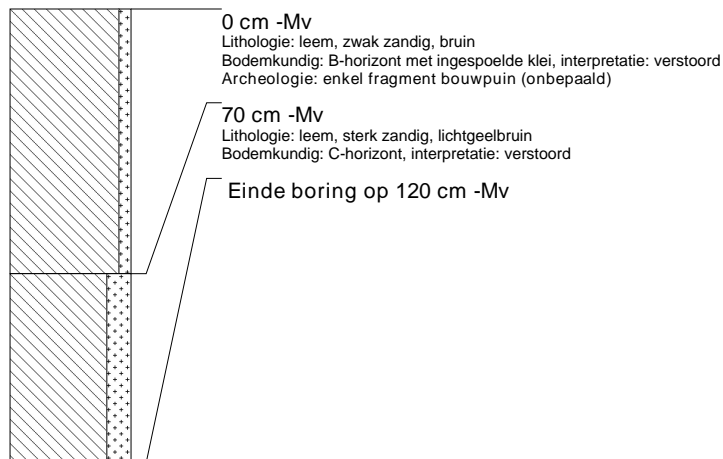
boring: GMAR-4

beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.027, Y: 331.319, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

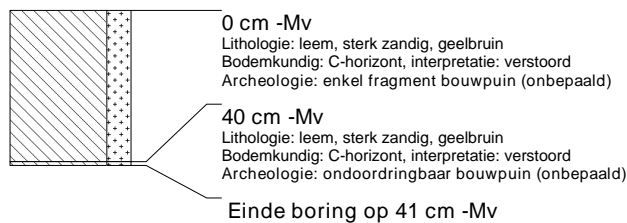

boring: GMAR-5

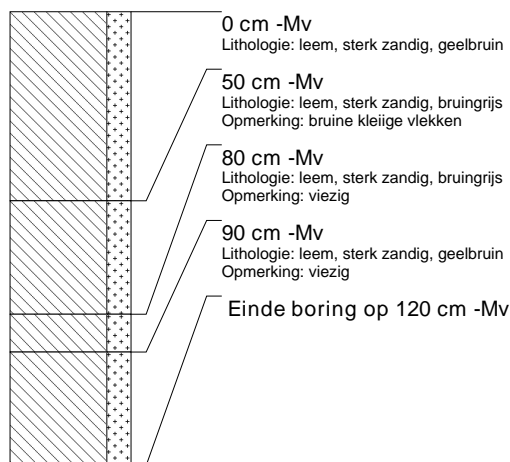
beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.068, Y: 331.343, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: GMAR-6

beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.049, Y: 331.276, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

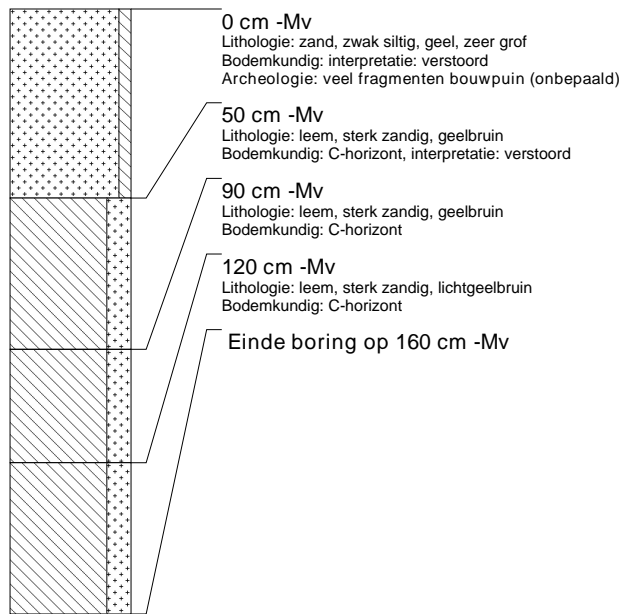
boring: GMAR-7

beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.061, Y: 331.265, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

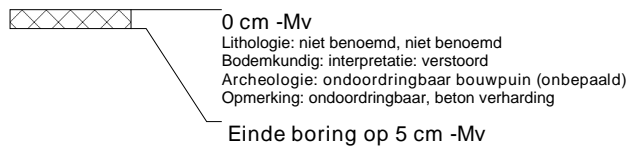
boring: GMAR-8

beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.081, Y: 331.255, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: GMAR-9

beschrijver: GT/DK, datum: 2-10-2006, X: 186.069, Y: 331.232, precisie locatie: 10 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 60C, boortype: Edelman-12 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Sittard-Geleen, plaatsnaam: Geleen, opdrachtgever: Gemeente Sittard-Geleen, uitvoerder: RAAP Zuid

Bijlage 2: Sporenlijst

spoor	put	vlak	vorm	interpretatie	textuur	kleur	gevelkt	laaginterpretatie	opmerkingen
1	1	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	RU	-	-	Bt
2	1	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	leem zwak zandig	lichtgeelgrijs	-	-	-
3	1	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	leem zwak zandig	lichtgeelgrijs	-	-	-
4	1	1	rechthoekig	verstoring recent	leem zwak zandig	wit	-	-	-
5	1	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	leem zwak zandig	lichtgeelgrijs	-	-	-
6	1	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	-	C-horizont
7	1	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	bruin	-	-	banden-b
8	1	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	-	c-hor
9	1	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	bruin	-	-	banden-b
10	1	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	-	c-hor
11	1	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	bruin	-	-	banden-b
12	1	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	bruingrijs	-	-	puinlaag
13	2	1	langwerpig/lineair	muurinsteek	leem zwak zandig	grijsbruin	grijs	-	-
14	2	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	C	-
15	2	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	zand zwak siltig	LG	-	-	-
16	3	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	bruin	lichtbruingeel	C	banden-b
17	3	1	langwerpig/lineair	muuruitbraak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	wit	-	-
18	3	1	Rond	verstoring recent	grind sterk zandig	grijs	-	-	-
19	4	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	bruin	lichtbruingeel	C	banden-b
20	4	1	langwerpig/lineair	muuruitbraak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	wit	-	0
21	4	1	onregelmatig	muuruitbraak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	wit	-	0
22	4	1	rechthoekig	muuruitbraak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	wit	-	0
23	4	1	rechthoekig	muur	leem zwak zandig	rood	-	-	bs
24	4	1	rechthoekig	verstoring recent	leem zwak zandig	RU	grijs	-	-
25	5	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	RU	-	Bt	-
26	5	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	leem zwak zandig	lichtbruingeel	RU	-	kuil voor olietank
27	5	1	langwerpig/lineair	muurinsteek	leem zwak zandig	RU	donkergrijs	-	-
28	5	1	Rond	verstoring recent	grind sterk zandig	grijs	-	-	-
29	7	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	RU	-	Bt	-
30	7	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	leem zwak zandig	lichtbruin	-	-	leiding sleuf
31	7	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	zand zwak siltig	geel	bruingrijs	-	leidingsleuf
32	7	1	Vierkant	verstoring recent	grind zwak zandig	grijs	-	-	-
33	7	1	Vierkant	verstoring recent	grind zwak zandig	grijs	-	-	idem s32
34	7	1	Vierkant	verstoring recent	grind zwak zandig	grijs	-	-	idem s32
35	7	1	ovaal	verstoring recent	zand zwak siltig	geel	-	-	-
36	7	1	ovaal	verstoring recent	leem zwak zandig	RU	-	-	-
37	7	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	leem zwak zandig	witgrijs	bruingrijs	-	leidingsleuf
38	7	1	langwerpig/lineair	beschoeiing, planken	-	-	-	-	houten planken
39	7	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	zand zwak siltig	witgrijs	-	-	leidingsleuf
40	7	101	Niet van toepassing	laag	grind zwak zandig	grijs	-	-	puinlaag = s2
41	3	101	Niet van toepassing	laag	grind sterk zandig	grijs	-	-	=s 12
42	3	101	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	bruin	lichtbruingeel	C	banden-b
43	4	101	Niet van toepassing	laag	grind sterk zandig	grijs	-	-	0
44	4	101	Niet van toepassing	menglaag	leem zwak zandig	bruin	-	-	-
45	4	101	Niet van toepassing	menglaag	leem zwak zandig	bruin	lichtbruingeel	C	=s42, banden-b
46	5	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	RU	-	Bt	0
47	5	104	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	C	banden-b
48	6	101	Niet van toepassing	menglaag	grind zwak zandig	grijs	-	-	puinlaag = s 12
49	6	101	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	RU	-	Bt	0
50	6	101	Niet van toepassing	laag	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	C	met banden-b =s42
51	2	1	langwerpig/lineair	verstoring recent	zand zwak siltig	lichtgeelgrijs	-	-	-
52	5	2	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	C	-
53	6	1	Niet van toepassing	Vlak	leem zwak zandig	lichtbruingeel	-	-	-